

ANTON PAVLOVIÇ ÇEHOV
Albion'un Kızı
ÖYKÜLER • CİLT 1

© 2016 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM
2016-2019, İstanbul (2 baskı)

© Önsöz: Richard Pevear, “Introduction to *Selected Stories of Anton Chekhov*”, 2010.

İletişim Yayınları 2328 • İletişim Klasikleri 99
ISBN-13: 978-975-05-2972-6

© 2020 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 2. BASIM
1. Baskı 2020, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYANLAR Emrah Serdan, Güneş Akkor

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Viktor Borisov-Musatov, “Kız Kardeşle Otoportre”, 1897

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Ayla Karadağ

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 45030

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11
Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ANTON PAVLOVIÇ ÇEHOV
Albion'un Kızı

ÖYKÜLER • CİLT 1

RUSÇADAN ÇEVİREN

Mehmet Özgöl

Albion'un Kızı, Anton Pavloviç Çehov'un
1880-1884 tarihleri arasında kaleme aldığı
öykülerden seçilerek hazırlanmıştır.

RICHARD PEVEAR'IN ÖNSÖZÜ
VE MAKSİM GORKİ'NİN SONSÖZÜYLE

ANTON PAVLOVIÇ ÇEHOV 29 Ocak 1860 günü Kırım'da bir liman kenti olan Taganrog'da dünyaya geldi. Bakkallık yapan Pavel Yegoroviç Çehov ve Yevgeniya Yakovlevna Çehova'nın üçüncü oğluydu. Taganrog Erkek Gramer Okulu'na yazıldı. Erken yaşta tiyatroya ilgi duydu ve ailesiyle birlikte oynadığı kısa skeçler yazmaya başladı. "Babasız" ve "Platonov" adında iki oyun yazdı. Babasının iflasından sonra aile Moskova'ya gitti; Çehov, Taganrog'da kalıp eğitimini özel dersler vererek sürdürdü. Tıp okumak için Moskova'ya geldi ve burada *Strekoza* (Yusufluk) dergisine Antoşa Çehonte gibi takma isimlerle haftalık öyküler yazmaya başladı. İlk eskiz derlemesi *Melpomene'nin Masalları* 1884'te yayımlandı. Bu dönemde tüberküloza yakalandı. Meşhur romancı Grigoroviç'in kendisine yazdığı mektupla yazarlığı ciddiye almaya karar verdi ve kendi imzasıyla ilk öykü derlemesi *Karmakarışık Öyküler* 1885'te yayımlandı. "İvanov"un ilk hali, Moskova'da Korsh Sahnesi'nde 19 Kasım 1887'de sahnelendi, aynı yıl ikinci öykü derlemesi *Alacakaranlık* yayımlandı. "Küğünün Şarkısı" ve "Ayı" 1888 yılında ilk kez sahnelendi. *Alacakaranlık* ile Puşkin Ödülü'ne layık görüldü. Ağabeyi Nikolay, 1889'da tüberkülozdan öldü. Ertesi yıl Sibirya'daki Sahalin Adası'nı ziyaret etti. A.S. Suvorin ile birlikte Fransa ve İtalya'ya gitti. Bir sonraki yıl Moskova yakınlarındaki Melihovo arsasını satın alarak bir ev yaptırdı ve burada yaşamaya başladı. Burada geçirdiği beş yıl boyunca bir yandan en iyi öykülerini yazarken bir yandan da açtığı ufak klinikte, doktorluk mesleğini sürdürdü. "Martı", 1896'da ilk defa sahnelendiğinde olumsuz tepkilerle karşılaştı. Ertesi yıl tüberküloz teşhisi konan Çehov, Avrupa'da istirahat etti. Bir sonraki yıl Yalta'ya döndü ve buradan bir arsa aldı. "Vanya Dayı", Moskova Sanat Tiyatrosu'nda 1899'da sahnelendi, aynı yıl annesi ve kız kardeşiyle Yalta'daki yeni evine taşındı. 1898'de tanıştığı aktris Olga Knipper ile 1901 yılında küçük bir merasimle evlendiler. Bu yıl "Üç Kızkardeş", Moskova Sanat Tiyatrosu'nca sahnelendi. Ertesi yıl sağlığı kötüleşmeye başladı. Tamamladığı son oyunu "Vişne Bahçesi"nin ilk gösteriminin yalnız üçüncü perdesine katılabildi. İyileşmek için gittiği Badenweiler'de hayata gözlerini yumdu. Eşi Knipper'e söylediği "Şampanya içmeyi uzun zaman oldu" meşhur son sözleri olmuştur. Naaşı Novodeviçi Mezarlığı'na defnedildi. Hayata ve yazarlığa bakışını kendisi şöyle özetlemiştir: "Kısa ömrümde insanın erişebildiği her şeyi kucaklamak istiyorum. Konuşmak, okumak; dev bir fabrikada elime çekiç almak; denizi seyretmek, tarla sürmek. Nevski Bulvarı'nda, uçsuz bucaksız tarlalarda, okyanusta –hayal gücümün beni göttürdüğü her yerde– bir başıma yürümek istiyorum."

İÇİNDEKİLER

ÖYKÜLERE DAİR GÖRSELLER	9
KRONOLOJİ	13
ÖNSÖZ	
ÇEHOV'UN ÖYKÜLERİNE GİRİŞ / RICHARD PEVEAR	21

Albion'un Kızı

<i>Aile Babası</i>	39
<i>Elma Yüzünden</i>	49
<i>Evlilikten Önce</i>	57
<i>Yargılama</i>	65
<i>Yeşil Dil</i>	71
<i>Köyün Tıp Tanrıları</i>	89
<i>Hep Dilimin Yüzünden</i>	97
<i>Kadın ile Kocas</i>	103

Hanımefendinin Arabacısı	115
Operada Tatsız İki Olay	141
Ahlar, Oflar, Eyvahlar	155
Baron	161
Eğri Ayna	171
İnsanın İki Yüzü	175
Sevinç	179
Maniya Grandioza Olayları	183
Kocasını Bırakıp Gitti	185
Çivide	189
Berber Dükkânında	193
Beceriksiz	199
Yenenin Böbürlenmesi	203
Akıllı Kapıcı	207
Güvey	211
Ad Konulması Zor Bir Öykü	213
Anlaşılmaz Bir Tip	215
Söğüt Ağacı	219
Hırsız	225
Laf, Laf, Yalnız Laf	231
Yirmi Altı	235
Kızının Avukatı	239
Seçim Kurbanı	243
Kale Gibi Dayanıklı Kadın!	249
Nasıl Evlendiğimin Resmidir	255

Bir Sayman Yardımcısının Günlüğünden	259
Tıpkı Dedesine Çekmiş	263
Yılda Bir Kez	267
Memurun Ölümü	273
Yaramaz Çocuk	277
Çeyiz	281
İyiliksever Meyhaneci	287
Albion'un Kızı	291
Mahkeme Kaleminde	297
Güz Soğuşu	301
Şişman ile Zayıf	309
Trajedi Oyuncusu	313
Postanede	319
Denizde	323
Kara Çalma	329
İsveç Kibriti	335
Özgür Düşünen Adam	363
Madalya	369
Güldürü Oyuncusu	373
Öğretmen	377
Gazete Muhabiri Düş Görüyor	381
İki Mektup	387
Şikâyet Defteri	391
Okumanın Yararları	395
Mariya İvanovna	401

Albüm	407
Yazlıkçı Bayan	411
Beyinlerin Kızışması	415
Vodvil	421
Yükselme Sınavı	427
Kol Kırılır Yen İçinde Kalır	433
Bukalemun	441
Yağmurdan Kaçarken Doluya Tutuldu	447

SONSÖZ

ANTON ÇEHOV'A DAİR HATIRA PARÇALARI / MAKSİM GORKİ	455
---	-----

Aile Babası

(Папаша)

Orta üç öğrencisi gencin annesi, oğlunun okul durumunu kocasıyla konuşmak istiyordu. Balık çirozu inceliğinde, sıska mı sıska bir kadındı. Anne, tombul böcekler gibi yusyuvarlak bir adam olan kocasının çalışma odasına öksürerek girdi. Onun içeriye girmesiyle birlikte hizmetçi kız kocasının dizlerinin üstünden çabucak aşağı atladı, yakındaki perdenin arkasına saklandı. Kadın hizmetçiyi görmezlikten geldi, çünkü çoktan beridir kocasının bu tür zayıflıklarına alışmıştı. Çağımızın akıllı kadınları nasıl davranıyorsa, o da uygar bir kişi olarak, aile büyüğünün çapkınlıklarına karışmaması gerektiğini biliyordu.

Kocasının boşalan dizlerin üzerine oturduktan sonra;

“Tombulcuğum, sana bir konuyu danışmaya geldim. Önce dudaklarını sil de seni öpeyim,” dedi.

Adam şaşırды, gözlerini kırpıştırarak dudaklarını sildi.

“Ee, seni dinliyorum. Ne söyleyeceksen söyle hadi...”

“Durum şu, babamız. Biz bu oğlumuzla ne yapacağız?”

“Oğlumuzda ne var ki?”

“Aman Tanrım, yoksa bilmiyor musun?! Siz babalar ne kadar da kaygısızsınız! Durum senin bildiğin gibi değil... Korkunç, çok korkunç, tombulcuğum... Eğer iyi bir baba olmak istemiyorsan ya da olamıyorsan, işe yarar bir koca ol bari!”

“Gene aynı laflar! Kaçınıcı kez söylüyorsun bunları?”

Adam sabırsız bir hareket yapınca kadıncağız az kalsın oturduğu yerden paldır küldür yere yuvarlanıyordu.

“Siz erkekler hep böylesiniz, gerçekleri iştirmek istemiyorsunuz,” diye homurdandı.

“Lafı uzatmayı bırak da korkunç olan neymiş, önce onu söyle bana!”

“Yapma, şekerim!.. Beni iyi dinle! Biricik oğlumuz İvan okuldan gene kırık notlar getirdi.”

“Getirdiyse ne olmuş?”

“Nasil ne olmuş? Bu gidişle çocuğu sınavlara sokmayacaklar. Çok korkuyorum, bu yüzden dördüncü sınıfa geçemeyecek...”

“Geçmezse geçmesin, canım! Şunun korktuğu şeye bak!.. Sokaklarda sürtüp haylazlık edeceğine, okula gidip gelsin bin kere iyidir.”

“Babamız, bilmiyor musun, oğlan on beşini doldurdu. Bu yaşta bir gencin üçüncü sınıfta bulunması yakışık olur mu? Matematik öğretmeni olacak herif bizimkine iki vermiş. Hoşa gidecek bir durum mu bu?”

“Sen neler söylüyorsun?.. En iyisi bu veledede bir güzel sopa çekmek! Yapacak başka bir şey kalmadı, anlaşılır.”

Anne serçe parmağıyla kocasının etli dudaklarına şöyle bir dokundu, sonra işveli işveli somurttu.

“Hayır, kocacığım, sakın çocukcağıza ceza vermekten söz etme! Suç onda değil... Alçak gönüllü davranmana gerek yok, biz oğlumuzu öyle güzel yetiştirdik ki, aritmetik gibi ıvır zıvır bir derste başarısız olamaz! Onun böyle ıvır zıvır derslere aklının erdiğine inanıyorum.”

“Bırak canım sen şu sümüklüyü! Sürekli haylazlık edeceğine oturup güzel güzel derslerine çalışsa başına bunlar gelmezdi... Şey, karıcığım, dizlerimde rahat ettiğini sanmıyorum. Şuradaki sandalyeye otursan daha iyi olmaz mı?

Kadın kocasının dizlerinden aşağı atladı, kuğulara yaraşır adımlarla biraz ileriye yürüdü. Oradaki sandalyeye otururken şöyle homurdanıyordu:

“Senin şu katı yüreklğine inanmak içimden gelmiyor. Görü-

yorum, oğlumuzu sevdiğin falan yok. Oysa öylesine iyi, akıllı, güzel bir oğlan ki! Şunu iyi düşün, işin içinde senin bilmediğin dalavereler dönüyor. Hayır, çocukcağız üçüncü sınıfta çakamaz, ben buna izin veremem!”

“Hızır oğlan derslerine çalışmıyorsa bize yapacak bir şey kalıyor mu, canım? Siz anneler hep böylesinizdir zaten... Neyse... Beni biraz yalnız bırak lütfen. Yapılacak bazı işlerim var...”

Adam yazı masasına döndü, önündeki bir kâğıdın üzerine eğildi, bu sırada hizmetçi kızın arkasına kaçtığı perdeye yan gözle şöyle bir baktı.

Kadın;

“Kusura bakma, buradan bir yere gidecek değilim, dedi. Biliyorum, benimle konuşmaktan canın sıkılıyor ama sonuna kadar dinlemek zorundasın beni. Senden yapmanı istediğim şey şu: Bir an önce oğlumuzun matematik öğretmenine gidip çocuğa geçer not vermesini sağlayacaksın. Anlaşıldı mı? Ayrıca kendisine şunu bildirmeyi de unutmam: Oğlumuz hiç de aritmetikten zayıf değildir, ayrıca sağlık yönünden birtakım sorunları olduğu için derslerinde güçlük çekebilir. Sen ne yapıp edip öğretmen olacak o herifi oğlumuzun kırık notunu düzeltmeye zorlayacaksın! Yeniyetme çocuk üçüncü sınıfta bırakılır mıymış hiç? Hadi, göreyim seni, tombulcuğum! Biliyor musun, bizim Sofya Nikolayevna oğlumuzun Paris’e benzediğini söylüyor.”

“Yakışıklı Paris’e benzediğine bir diyeceğim yok da, matematik öğretmenini görmeye gitmeyeceğim işte! Benim boşa harcayacak zamanım yok.”

“Hayır, hayır! Gideceksin! Hadi, gecikme, akıllı babamız!”

“Yok, şuradan bir yere kıpırdayacak değilim. Sana söyleyeceğim son söz bu! Ayrıca git artık yanımdan, yapılacak bir sürü iş beni bekliyor.”

Anne ayağa kalkarak sesini yükseltti:

“Gideceksin işte! Hadi, durma artık, çabuk!”

“Gitmeyeceğim!’ dedim ya!..”

Bu söz üzerine anne çıldırmış gibi bağırmaya başladı. Bir yandan da parmağıyla perdeyi gösteriyordu.

“Bir an önce gitmeni istiyorum! Eğer gitmeyecek olursan, bi-

ricik oğlumuza acımadığını anlayacağım. Bak o zaman neler gelecek başına!..”

Baba afalladı. Ne yapacağını bilemedi; yapacak başka bir şey yokmuş gibi garip bir şarkı tutturarak şaşkınlıktan pardösüsünü sırtına geçirdi. Annenin isteklerine teslim olduğu görülüyordu.

Durumu bir de çocuğun ağzından işitmek amacıyla yeniyetme oğlanı yanlarına çağırdılar. Yakışıklı Paris önce öfkeleni, kızarıp bozardı, kaşlarını çattı, sonra öğretmeninden daha iyi aritmetik bildiğini, aldığı kırık notta kendisinin suçu olmadığını, en yüksek not olan beşi ancak babası zengin öğrenciler ile o öğretmene yaltaklanan çocukların aldığını söyledi. Ardından zırl zırl ağlamaya başladı. İyice sakinleştikten sonra matematik öğretmenin evine gitmesi için onun adresini babasına verdi. Bunun üzerine zavallı adam fazla gecikmeden tıraş oldu, tarağını dazlak kafasından birkaç kez geçirdi, güzelce giyinerek “oğulcuğunu” kurtarmak amacıyla yola koyuldu.

Velilerin çoğunun yaptığı gibi baba, öğretmenin odasının kapısını çalmadan hızla içeri daldı. Eğer birisinin odasına kapısını çalmadan paldır küldür dalarsanız onun neler görüp işiteceğini kimse bilemez. O sırada öğretmen karısına şunları söylemekteydi: “Bana çok pahalıya mal oluyorsun, Ariadna!.. Anlıyor musun, kaprislerin bitmek bilmiyor!..” Bunun üzerine kadın kocasının boynuna sarılarak şu karşılığı verdi: “Bağışla, kocacığım, oysa sen bana hiç de pahalıya mal olmuyorsun. Bunu bildiğim için sana büyük değer veriyor, seni sevip sayıyorum.”

Bu sırada öğrenci babası kadının son derece güzel olduğunu fark etti, eğer giysilerini çıkarsa herhalde çok daha güzel gözükürdü.

Baba sırttan tavırlar takınarak karı-kocanın yanına biraz daha sokuldu, ayaklarını birbirine çarparak;

“İyi günler, efendim! diye selam verdi.”

Öğretmen bir an ne yapacağını bilemedi, karısı ise somurtarak yıldırım hızıyla bitişik odaya kaçtı. Öğrenci babası yılışık yılışık gülüyordu.

“Bağışlayın, belki sizi rahatsız ediyorum. Şey... durumunu-

zu anlamıyor değilim. Nasılsınız, iyi misiniz? Şey... bir kez daha merhaba. Öğrenciniz İvan'ın babasıyım. Size kendimi tanıtmaktan onur duyarım. Bendeniz kendine göre toplumda ileri gelen biriyim... Keh-keh-keh. Durumunuzu anlatıyorum, lütfen rahatsız olmayın.”

Matematik öğretmeni nezaket gereği gülümser gibi sırttı, veliye oturması için bir sandalye gösterdi. Beriki bir ayağının üzerinde dönerek gösterilen yere çöktü. Sonra yelek cebinden altın saatini çıkarıp öğretmenin gözüne sokarcasına ileri uzattı.

“Şey... Sizinle bir durumu görüşmeye gelmiştim, efendim. Beni bağışlayın lütfen. Ne yazık ki siz kültürlü insanlar gibi düzgün konuşmayı beceremiyorum. Bizim gibilerin her davranışı kendine göre, sadedir. Zateniz üniversiteyi bitirmişsinizdir herhalde, öyle değil mi?”

“Evet, üniversite bitirdim.”

“Demek, öyle... İyi, iyi... Bugün hava ne kadar da sıcak! Ne dersiniz? Şey... İvan Fiyodoroviç, bizim oğlana aritmetikten iki vermişsiniz... Aslında bu o kadar da önemli değil. Herkes neye layıkça karşılığını alır. Bu duruma bir şey diyeceğim yok da... Keh-keh-keh!.. Ne de olsa hoş bir şey değil... Yoksa gerçekten benim oğlan size göre aritmetikten bu kadar zayıf mı?”

“Size nasıl söylesem, bilmem ki... Çok zayıf demeyeceğim de, çocuk derslerine çalışmıyor. Sonuç olarak aritmetikten anladığı filan yok.”

“Neden anlamasın ki?”

Öğretmen gözlerini kocaman kocaman açtı.

“Neden mi? Çünkü aritmetiği bilmediğine aldırdığı yok, üstelik hiç çalışmıyor...”

“İnsaf edin, sayın İvan Fiyodoroviç. Benim oğlum derslerine sürekli çalışır... Geceler boyunca kitaplarının başından kalkmaz. Ayrıca ben de yardım ediyorum kendisine. O bakımdan matematikte her konuyu iyi bilir. Yaramazlık yapıyor diyeceksiniz. Orası öyle de hangimiz çocukluk yaşamadık ki? Neyse, sizi rahatsız etmiyorum ya?”

“Yok, canım, öyle şey olur mu? Görüşmeye gelmenizden dolayı asıl ben size teşekkür etmeliyim. Öğrenci velileri biz eğiti-

cilerin en değerli konuklarıdır. Buraya kadar zahmet edip gelmeniz bize güvendiğinizi gösteriyor. Her konuda karşılıklı güven çok önemlidir, öyle değil mi?”

“Elbette öyle. Ayrıca kimsenin işine karışmamak gerekir... Demek oluyor ki, benim oğlan dördüncü sınıfa geçemeyecek... Doğru mu anlıyorum?”

“Ne yazık ki geçemeyecek. Zaten çocuğun yıllık ders ortalaması yalnız aritmetikten iki değil. Öbür dersleri de zayıf.”

“Bu duruma göre öbür öğretmenlere de gitmem gerekecek... Peki, aritmetikten durumu ne olacak? Keh-keh... Notunu düzelterek misiniz?”

Öğretmen gülümsedi.

“Nasıl düzelterebilirim? Olacak şey değil! Yok canım! Yapamam bunu! Oğlunuzun dersinden geçerli not alması için çok uğraştım. Ama nedense dersine çalışmak istemiyor, ayrıca terbiyesizlik yapıyor. Onun yüzünden birçok kez sıkıntı yaşadım.”

“Dedim ya, bunları yeni yetmelik çağı. Ne yapacaksınız?.. Gelin, şunun notunu üçe çıkarıverin.”

“Yapamam.”

“Aman, siz ne diyorsunuz! Lütfen böyle şeyler söylemeyin! Neyin yapıp neyin yapılamayacağını sanki ben bilmiyorum... Ee... Bitirelim şu işi, İvan Fiyodoroviç?”

“Yapamam! Çocuğunuza kendi derslerinden iki veren öbür öğretmenler ne derler bana? Düpedüz haksızlık olur! Vallahi, elimden böyle şeyler gelmez! Yapamam!”

Baba bir gözünü kırptı.

“Yaparsınız, yaparsınız, İvan Fiyodoroviç. Bu konuyu tartışmayalım artık. Böyle basit şeyler için saatlerce çenemizi yormaya değer mi? Bana lütfen, aydın bir kişi olarak, not düzeltmenin neresinde haksızlık bulunduğunu açıkla mısınız lütfen! Çünkü ikimiz de haksızlığın ne olduğunu bal gibi biliyoruz. Keh-keh-keh!.. Hadi, safsataya kaçmadan açıklayın şunu, İvan Fiyodoroviç! Öğrencinize iki verdiyseniz bunda kesinlikle bir amacınız olmalı. Öyleyse haksızlık bunun neresinde?”

Şaşkınlıktan öğretmenin gözleri fal taşı gibi açıldı. Ancak bir öğrenci velisinin söylediklerine güvenmeyi aklına getirmeme-